

Ngày 15.12.1989, Bộ Tài chính đã ra Quyết định số 212 TC/CĐKT ban hành hệ thống tài khoản kế toán mới (41 tài khoản) để thay thế cho hệ thống tài khoản cũ (69 tài khoản) có những nhược điểm khi kinh tế chuyển sang thị trường. Trong điều 1 của Quyết định này ghi "Nay ban hành hệ thống tài khoản kế toán thống nhất kèm theo quyết định này, áp dụng chung cho tất cả các đơn vị sản xuất kinh doanh thuộc các thành phần kinh tế quốc doanh, công tư hợp doanh tập thể, tư nhân và các đơn vị hành chính sự nghiệp, các tổ chức xã hội đoàn thể quần chúng...". Hệ thống này đã đổi mới, nhưng đến nay với sự phát triển kinh tế của nước ta trong mối quan hệ quốc tế lại không đáp ứng được một số yêu cầu hạch toán cần thiết.

Ngày 8.12.1990 Bộ Tài chính lại ra Quyết định số 598 TC/CĐTK, điều 1 quyết định này có ghi "Nay ban hành kèm theo quyết định này chế độ kế toán sản xuất kinh doanh ngoài quốc doanh", điều 2 ghi "Chế độ kế toán sản xuất, kinh doanh ngoài quốc doanh nói ở điều 1 áp dụng cho các hộ kinh doanh cá thể, hộ tiểu công nghiệp, các xí nghiệp tư doanh, công ty tư doanh, các hợp tác xã, các tổ chức kinh doanh tập thể của các đoàn thể, cơ quan hành chính sự nghiệp hoạt động trong các lĩnh vực sản công nghiệp, nông lâm nghiệp, xây dựng, vận tải, khai thác tài nguyên, nuôi trồng hải sản, kinh doanh thương nghiệp, ăn uống, phục vụ và các dịch vụ khác về văn hóa, đào tạo, giáo dục, khám chữa bệnh... đã được cơ quan có thẩm quyền cấp giấy phép kinh doanh". Trong chế độ này ở phần phụ lục 3 ghi "Hệ thống tài khoản kế toán áp dụng cho các xí nghiệp, công ty tư doanh, các hợp tác xã, các tổ chức kinh doanh tập thể của các đoàn thể, cơ quan hành chính sự nghiệp". Hệ thống này gồm 21 tài khoản. Như vậy, kể từ đây trong nền kinh tế có hai hệ thống tài khoản kế toán tồn tại:

- Một hệ thống theo QĐ 212TC/CĐTK dùng cho các đơn vị kinh tế quốc doanh (HTTKQD).

- Một hệ thống theo QĐ 598TC/CĐTK dùng cho các đơn vị kinh tế quốc doanh (HTTKNQD).

Thật ra, HTTKNQD chỉ là sự rút gọn, bỏ bớt 1 số tài khoản ở HTTKQD (từ 41 TK còn 21 TK) với mục đích là để cho các đơn vị kinh tế ngoài quốc doanh dễ làm công việc kế toán, nhưng theo tôi nghĩ thì hệ thống TK càng ít thì việc hạch toán, việc kiểm soát, kiểm tra càng khó vì nhiều nội dung kinh tế phải phản ánh chung trên 1 TK đưa đến việc theo dõi, phân tích đánh giá từng chỉ tiêu kinh tế độc lập không chính xác, không giúp ích cho việc

quản lý và đề ra các phương hướng hoạt động tương lai của đơn vị. Thí dụ như hàng hóa và sản phẩm ghép chung vào một TK "Sản phẩm hàng hóa" hay TK "Sản xuất kinh doanh" phản ảnh nhiều nội dung: SXKD chính - SXKD phụ - Chi phí quản lý phân xưởng - Chi phí lưu thông - Chi phí XDCB - thiệt hại trong SX...

Từ Đại hội VI, Nhà nước chủ trương mở rộng SX với nhiều thành phần kinh tế, phát huy mọi tiềm năng để phát triển SX, nhiều hình thức doanh nghiệp ra đời với quyền sở hữu về vốn đan xen nhau, luật pháp ngày càng được hoàn thiện như luật đầu tư, luật công ty, luật chuyển giao công nghệ... Trong điều kiện nền kinh tế của chúng ta và theo khuynh hướng của thế giới hiện nay, các doanh nghiệp tư doanh, hợp doanh... vừa và nhỏ càng ngày càng phát triển nhiều vì đối với loại doanh nghiệp này chỉ cần vốn ít,

CÓ CẦN MỘT HỆ THỐNG TÀI KHOẢN KẾ TOÁN NGOÀI QUỐC DOANH

? NGUYỄN VIỆT

năng lực quản lý vừa phải, cơ động trong việc tổ chức SXKD... Các nghiệp vụ kinh tế phát sinh trong các doanh nghiệp này chắc chắn cũng nhiều, cũng phức tạp, thậm chí còn hơn đối với doanh nghiệp QD thì không vì một lẽ gì các DN này phải hạch toán một cách cô đọng, theo một hệ thống kế toán gò bó. Hơn nữa, trong cơ chế thị trường mọi thành phần kinh tế đều được bình đẳng trước pháp luật thì không thể nào phân biệt đối xử các DN này phải hạch toán theo một hệ thống riêng. Sự phân biệt biểu hiện ở hai hệ thống này như sau:

Loại 1: Cả hai hệ thống đều thiếu một số TK cần thiết để phản ánh các tài sản bất động vô hình.

Loại 2: HTTKQD sử dụng TK "Hàng gửi bán" còn HTTKNQD không sử dụng, thế thì các doanh nghiệp ngoài QD khi gửi hàng đi bán có thể bị

trả lại thì các DN này phải hạch toán như thế nào?

Loại 3: HTTKNQD không sử dụng TK "Thiệt hại trong sản xuất", thực tế khi có phát sinh thiệt hại phải ghi chung vào TK SXKD, điều này dễ tạo ra sự vi phạm chế độ định mức chi phí về nguyên vật liệu, tiền công ... trong việc tính giá thành.

Loại 4: HTTKNQD không sử dụng TK "Tiền đang chuyển" trong thực tế khi các DN này chuyển tiền qua bưu điện, nhận các tín phiếu chuyển vào ngân hàng... thì các DN hạch toán như thế nào?

Loại 5: HTTKNQD không sử dụng TK "Chênh lệch tỷ giá và chỉ số giá", nếu DN có phát sinh thì ghi vào TK "Tiêu thụ và kết quả", thực tế việc chênh lệch này không thể xem là việc tăng giảm doanh thu được nên không thể ghi vào TK "Tiêu thụ và kết quả" vì TK này liên quan đến việc tính nộp thuế, phân phối thu nhập...

HTTKNQD không sử dụng TK "Thiệt hại chờ xử lý", nếu các DN có phát sinh thì phải xử lý ngay, trong trường hợp chưa tìm được nguyên nhân thì phải ghi chép như thế nào?

Loại 6: HTTKNQD không sử dụng TK "Phân phối thu nhập" mà ghép chung "Thu nhập và phân phối thu nhập" điều này không thể hiện rõ được thu nhập trong từng kỳ của đơn vị...

Từ những phân tích trên, tôi thấy:

- * Cần bỏ HTTKNQD và trên tinh thần của điều 1, QĐ 212TC/CĐKT nên áp dụng chung một hệ thống TK kế toán thống nhất cho mọi doanh nghiệp thuộc mọi thành phần kinh tế: quốc doanh, hợp doanh, tập thể, tư nhân...

- * Cần sửa đổi nhanh chóng HTTKNQD thống nhất cho phù hợp với nền kinh tế thị trường, phù hợp với mọi DN. Hệ thống này phải đầy đủ các tài khoản, tiểu khoản cần thiết, hướng dẫn hạch toán từ chi tiết đến tổng hợp, đáp ứng yêu cầu của thực tiễn nhu cầu thông tin, phân tích được tình hình kinh doanh, kiểm tra quản lý xây dựng được hệ thống kiểm toán nội bộ và kiểm toán từ bên ngoài.

Chúng ta không nên sợ các DN hợp doanh, tập thể, tư nhân... không làm nổi kế toán một cách chi tiết, đầy đủ vì lẽ:

- Khi chọn người vào làm việc, các DN phải tìm những người làm được việc cho họ theo qui định của Nhà nước.

- Với sự phát triển của máy vi tính hiện nay việc thực hiện kế toán sẽ dễ dàng.

- Các công ty tư vấn về tài chính - kế toán ra đời sẽ phục vụ cho các DN (các DN đôi khi không cần có kế toán viên nữa) ♣